

Bokmeldinger

Jan P. van Bergen, *Development and Religion in Tanzania. Sociological Soundings and Christian Participation in Rural Transformation*, Madras 1981, 337 s.

Den katolske religionssosiologen v. Bergen har hatt hundrevis av hjelpere da han foretok den undersøkelsen som her foreligger i bokform. Og bak prosjektet står Inter-university Institute for Missiological and Ecumenical Research i Leyden, med dets fremragende leder, professor Marc R. Spindler.

Det dreier seg om en empirisk undersøkelse på gress-rot planet. Hvordan foregår «utviklingen» i hverdagens landsbyliv i Tanzania? Spørsmålet blir så meget mer komplisert når man vet at tre fjerdedeler av Tanzanias befolkning har flyttet siden 1961.

Det som her legges frem er av meget stor verdi, både for misjonsvitenskapen og sosialantropologien. Men det dreier seg ikke om en akademisk avhandling med teser som skal forsvares og andre forskere som skal plasseres eller reduseres. Boken utgjør en gullgrube av vesentlige opplysninger. Noen eksempler: I 1948 hadde Tanzanias femten byer med mer enn 5 000 innbyggere tilsammen 160 359 innbyggere. Det tilsvarende tallet for 1967 var 610 801. I 1981 er tallet enda meget høyere. Den uhyre sterke byveksten fører selvsagt med seg veldige sosiale og religiøse problemer.

En tabell over leseferdigheten viser store variasjoner fra det ene distrikt til det annet. Kilimanjaro og Dar es Sa-

laam står øverst på listen med henholdsvis 56 og 60 prosent lesekyndige. Her har misjonsinnsatsen vært sterk. I «misjons svake» distrikter som Kigoma og Shinyanga er presenten nede i 19 og 16. Tallene gjelder personer over ti år. Men her som ellers står kvinnene svakt. I Dar es Salaam er 73 prosent av mennene lesekyndige og 43 prosent av kvinnene. I Shinyanga er tallene 25 prosent for menn og bare 6 prosent for kvinner.

I følge D. B. Barretts bok fra 1972 (*Frontier Situations for Evangelisation in Africa*) tilhørte da 28,6 prosent av befolkningen stamme- eller primalreligionene, 26 prosent var muslimer, og 45 prosent var kristne, de fleste av dem (31 prosent) var romerske katolikker. Vi vet at den kristne kirke har gått uhyre sterkt fram i det siste tiåret. Vi legger merke til at både muslimer og de som hører til stammereligionene er konsentrert i bestemte distrikter. Av de 16 distriktene har fem en stammereligionspresent på noen og nitti. Vi får også nye og interessante opplysninger om den katolske misjonærstaben. Trettifem prosent av den er Hvite Fedre, de fleste av dem fra Nederland og Canada, men også atskillige fra Tyskland og Frankrike. Men gjennomsnittsalderen for de katolske misjonærene er meget høy. – Blant reformasjonskirkene dominerer som kjent den lutherske kirke, men man spør seg hvorfor ikke de ca. 100 000 sterke brødremenigheter (Moravians) slutter seg til den lutherske kirken.

I det politiske liv i Tanzania domine-

rer kristne og muslimer, på grunn av deres bedre utdannelse enn gjennomsnittsbefolkningen. Dette gjelder bl.a. ministerposter og medlemskap i parlamentet.

Denne boken inneholder langt mer enn den lover. Denne bør leses av alle som skal arbeide i Tanzania og av flest mulig ellers.

N. E. B.-H.

Hans Kvalbein,

Jesus og de fattige

Jesu syn på de fattige og hans bruk av ord for «fattig».

Luther forlag, Oslo 1981, 551 s.

Hans Kvalbeins doktoravhandling om Jesus og de fattige kom ut i bokform sist høst. Det er verdifullt at et slikt arbeid på denne måten gjøres tilgjengelig. Og både form og innhold er av en slik art at en ikke nødvendigvis behøver å være fagteolog for å kunne arbeide med denne boken.

Avhandlingen er et dyptpløyende arbeid om fattigdomsbegrepet, og den faller i tre deler: I den første delen blir den gammeltestamentlige bruken av ord for fattig tatt opp. Det primære er her hvordan fattigdommen i de ulike skriftene i GT ble oppfattet på Jesu samtid. I den andre hoved-delen tas synet på fattige og bruken av ord for fattig opp i de ulike retningene innen jødedommen på Jesu tid. Den tredje delen, som er bokens hoved-del, handler om Jesu syn på de fattige og Hans bruk av ord for fattig. Her tas opp både Jesu og de første kristnes sosiale bakgrunn, Jesu holdning til rikdom og de sosialt fattige, og deretter går Kvalbein utførlig inn på de ulike tekster hos synoptikerne hvor mottakerne av frelsesbudskapet er betegnet som fattige (eks: saligprisningene hvor de fattige tilsies himmelriket, Jesu program-

tale i Nasaret hvor han sier at han er kommet for å forkynne et gledesbudskap for de fattige, doms-scenen i Matt. 25 med «disse mine minste», osv.)

Som kjent er Kvalbeins hovedtese at i Jesu utsagn er ordet «fattig» ikke brukt om sosialt og materielt fattige, — men om frelsesmottakerne. Ordet er billedlig ment og refererer til de som i sitt gudsforhold innser at de er «fattige overfor Gud». «Når frelsesmottakerne betegnes som «fattige», markeres det nemlig ikke bare at Jesus bringer oppfyllelsen av frelsesløftene til Israel. Det markeres også at innbydelsen til Guds rike går ut over alle grenser, til dem som før sto uten håp, til synderne, ja til alle folkeslag. Guds rikes gave er ikke for den som har og kan. Den gis til den som står tomhendt og hjelpeløs overfor Gud. Derfor samler Jesus disiplene om seg og sender dem ut med et frelsesbudskap som er for alle» (s. 431).

Meningen med denne bokomtalen er ikke å skulle gå inn på hele Kvalbeins arbeid, — men det må være naturlig når den skal omtales i et misjonstidsskrift å sette den i sammenheng med noe av det som rører seg innenfor ulike misjonssammenhenger. Og her er det ingen tvil om at Kvalbeins arbeid er høyst aktuelt: På KV's store verdensmisjonsmøte i Melbourne 1980, hvor hovedtemaet var «Komme ditt rike», var nettopp fattigdomskomplekset tema for den første seksjonsrapporten: «Gledesbudskap for fattige». Her skulle det tas opp sentrale spørsmål som f.eks: Hvem er de fattige? Hvordan kan budskapet om Riket fri oss alle fra synden som forårsaker fattigdom? Hvis gledesbudskapet tilhører de fattige, hvordan kan det da ha seg at evangeliet ikke når ut til størstedelen av de fattige i verden? osv.

Hans Kvalbein bistod den såkalte Oslo-gruppen's forberedelsesdokument (se NOTM 1/80, s. 27) til denne konferansen om avsnittet «Guds rike og de fattige». Denne seksjonsdelen er på en måte et kortfattet sammendrag av Kvalbeins avhandling.

Når Kvalbein med sin avhandling har levert et arbeid som er høyst aktuelt innen den internasjonale misjonsdebatten. — er det med beklagelse en oppdager at dette forberedelsesarbeidet ikke ble tatt hensyn til i nevnte seksjonsrapport under KV-møtet. «Men enda mer forbausende var det at det store forberedelsesmaterialet bare ble lagt til side, inkludert de norske dokumentene... Seksjonsrapporten om «Good news to the poor» har dessverre ikke tatt noen notis av det norske dokument om samme emne» (Åge Holter: rapport fra Melbourne. NOTM 1/81).

Med den interesse for fattigdomsbegrepet som i dag er tilstede innen internasjonal misjonsteologi, — er det ingen tvil om at Kvalbeins avhandling går midt inn i den økumeniske debatten om disse spørsmålene. Det er derfor å håpe at avhandlingen med tiden kan bli oversatt til andre språk, slik at den blir tilgjengelig også utenom Norden.

Selvom Kvalbein's tolkning av ordet «fattig» i NT primært er billedlig å forstå, vil ikke det si at Jesu budskap ikke forplikter til omsorg og neste-kjærlighet for de som er materielt fattige. I avhandlingens konklusjon sier han: «Det betyr ikke at Jesus stilte seg likegyldig til de fattige og deres nød. I en rekke ord oppfordrer han til å gi gaver til de fattige, og i liknelsen om den rike mann og Lasarus finner vi et kraftig, profetisk domsord over den rike som forsømmer hjelpen til et medmenneske i nød. Omsorgen for de fattige framstår som en viktig anvendelse av det ene store hovedbud: Du skal elske din neste som deg selv.... Penger og eiendom skal forvaltes under ansvar for Gud. Hjertets forhold til Gud avsløres i ens forhold til medmenneskene og til det en eier». (s. 429–30).

Derved har Kvalbein også levert et viktig bidrag til den sosialetiske debatt og til grunnlaget for misjonens diakonale innsats: En bestemt sosial status gjør ikke mennesker mer kvalifisert for Guds rike enn en annen gruppe. Kvalbein påviser at det bibelske frelsesbegrep ikke kan identifiseres med frihet fra sult, nød eller annen undertrykkelse. Men samtidig understreker han at det er misforstått konsentrasjon om «det ene nødvendige» dersom kirken og de kristne fornekter ansvaret for de materielt fattige. Som Kvalbein selv sier det i en artikkel hvor han kom inn på dette: «Omsorgen for de fattige bringer ikke Guds rike, men er prøvestein for Gudsforholdet».

Som konklusjon på en samtale av denne avhandlingen i et misjonstidsskrift, kan sies at Kvalbeins arbeid går rett inn i mange av de problemstillinger som rører seg innen misjonsteologien. I KV-sammenheng er Jesu forhold til de fattige ett av hovedtemaene. I den latin-amerikanske frigjøringssteologien er det den samme problemstillingen som er aktuell. Og samtidig er avhandlingen med på å legge grunnlaget for misjonens sosiale innsats, og dermed klargjøre forholdet mellom evangelisering og sosialt arbeid. Kvalbein's avhandling bør derfor studeres og arbeides med også av alle som er opptatt av misjon.

Per Anders Nordengen